

Molnár-C. Pál állandó kiállítása

Molnár-C. Pál festőművész alkotásaiból állandó kiállítás nyílt szerdán, tegnap a művész egykori műtermében Budapesten, a XI., Ménesi út 63–64. szám alatt. Az állandó bemutatót a művész leánya nyitotta meg a nagyközönség számára.

Az 1894-ben született festőművész, akit a művészettörténet az újklasszicizmus egyik legjelentősebb hazai képviselőjeként tart számon, s aki az európai könyvművészet egyik élvonalbeli alkotója volt, fél évszázadon át — 1981-ben bekövetkezett haláláig — dolgozott a Ménesi úti műtermében. Művészetének szellemét, alkotótevékenységének hangulatát idéző eredeti berendezési tárgyak, valamint az életpályát reprezentáló dokumentumanyag mellett mintegy 90 rajzot és festményt — a művész életművét reprezentáló anyagot — állítottak ki. Fotók, korabeli újságcikkek, kiállítási katalógusok, valamint a Molnár-C. Pál által illusztrált leghíresebb könyvek idézik a művészpálya egyes állomásait.

Látható többek között az 1937-es párizsi világiállítás aranyérmét nyert Cyrano-mappája — harminclapos fametszet sorozata — is, amely világszerte ismertté tette nevét. A legkorábbi, 1913-as alkotásoktól kezdve, a művész vala-

meny korszakát, műalkotásoknak minden műfaját összefoglalja a gyűjtemény: biblikus tárgyú festményeit, akt kompozícióit, tájképsorozatait és útijegyzeteket, portrékat, valamint szürrealista alkotásait tekinthetik meg az érdeklődők.

A Molnár-C. Pál gyűjtemény kedden, szerdán és csütörtökön 15 és 19 óra között látogatható.

Öt város KISZ-vezetői Szegeden

Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs és Szeged ifjúsági vezetői rendszeresen tartanak találkozókat, amelyeken megbeszélik az ifjúsági szövetség irányító testületeinek aktuális feladatait. Legutóbb a pécsi KISZ-bizottság házilag gondoskodott, most a szegediéket a sor. Tegnap, szerdán délután **Tóth Tamás**, a KISZ Szeged városi bizottságának első titkára valamint a bizottság titkárai fogadták a városok KISZ-vezetőit, úttörőelnökeit.

Az ifjúsági vezetői szeptember 29-ig tartózkodnak Szegeden, addig lehetőségük lesz megismerkedni városunkkal, mozgalmi életével. Tegnap, a nyitómegbeszélést követően **Szandori Iván**, a KISZ KB titkára tartott

Oktatókabinet

Animátorképző tanfolyam kezdődik a Pannónia Filmstúdió újonnan létrehozott oktató helyiségében a Budafoki úton. A március végéig tartó tanfolyamon jó eredménnyel végző növendékeket animációs tervezőként alkalmazza a stúdió.

Az oktatókabinetben — hetven jelentkező közül — kilencen vesznek részt, valamennyien kitűnően rajzolnak. A képzés rendhagyó: az animációs órákat a Pannónia Filmstúdió neves rendezői tartják. Többek között Nepp József, Jankovics Marcell, Gémes József.

előadást és konzultációt a találkozó résztvevőinek aktuális ifjúságpolitikai kérdésekről. Ma, csütörtökön a fiatalokat fogadja **Török József**, az MSZMP Szeged városi bizottságának első titkára. Tájékoztatót ad a város politikai, mozgalmi életéről. Holnapután, pénteken délelőtt kerül sor arra a megbeszélésre, amelyen a KISZ küldöttgyűlésekről és a közigazgatás átszervezéséről szerzett tapasztalataikat cserélik ki. A KISZ-vezetők megismerkednek a SZOTE Izotópdiaosztási laboratóriumával, az ópusztaszeri Nemzeti Emlékparkkal. Látogatást tesznek a Somogyi-könyvtárban, a Szegedi Fegyház- és Börtönben.

Napirenden:

Az iskolaszövetkezetek

A szövetkezeti mozgalom fontos feladatai közé sorolja az iskolaszövetkezetek létrehozását, a már működők szakmai, erkölcsi támogatását. Az országban négy megítelt nyilvántartott iskolaszövetkezeti megyévé — Csongrád még nem tartozik ezek közé. Négy áfésznek egyelőre nem sikerült megtalálni a kapcsolatot általános vagy középfokú oktatási intézménnyel. Jelenleg tizenegy áfésznek működik 23 iskolaszövetkezeti csoportja, ám ha figyelembe vesszük, hogy a közösségek az utóbbi három esztendőben alakultak, joggal állíthatjuk, egyre népszerűbb a diákok körében e munkaforma.

A Fogyasztási Szövetkezetek Csongrád megyei Szövetségé igyekszik minden segítséget megadni mind a szövetkezeteknek, mind az iskoláknak. Olyan fórumok megteremtésével például, amelyen megyei áttekintést nyerhetnek az érdekeltek, megismerkedhetnek egymás munkájával, gondoljaival. Tegnap, szerdán a Balázs Béla Utórházban az iskolaszövetkezeti csoportok második tanácskozását rendezte meg.

— **Minek köszönhetik, hogy a diákok megkedvelték az iskolaszövetkezeti munkát?** — kérdeztem **Krasznai Mihályt**, a megyei szövetség titkárságának vezetőjét, aki a csoportok helyzetét értékelte, s a feladatokról szólt.

— Túl vagyunk a kezdeteken. Meg kell mondjam, igen nehéz volt az indulás. A pedagógusok nem ismerték eléggé — honnan is informálódtak volna — e munkaformát. Hogy rövid idő alatt ilyen sok csoport dolgozik, annak az a magyarázata: sikerült hamar fölismerni, fölismertetni, milyen előnyökkel, milyen haszonnal jár mindkét félnek az együttműködés. Az oktatási intézmények nevelőmunkájának egészét befolyásolja, különösen a munkára nevelést. Egyszerűen megszereteti a gyerekekkel a munkát, hisz azt végzik, amit szeretnek csinálni. Segíti az öntevékenység kibontakoztatását. Iskolai keretekben egyetlen felnőttnak felelősséggel, egyébként az önkormányzat

szabályai szerint egymásért és egymásnak felelnek. Maguk választják a tisztségviselőket, döntenek a tagfelvételekről. Aztán ne felejtsük el, a megyében minden harmadik családnak valamilyen kapcsolata van a szövetkezeti mozgalommal. Közös érdekük, hogy az itt élő gyerekek minél hamarabb megismerjék e munkaformát, hogy előrelátnak gondoskodjunk az utánpótlásról. Legfrissebb adataink szerint három ezer diák szövetkezeti tag, 17 csoport általános, 6 pedig középiskolában működik. Kétszázkilencvenhat diák fejezte be tanulmányait idén, 46 százalékuk megtartotta tagságát, illetve a gyerekek 8 százaléka szövetkezeti dolgozó lett.

— **Melyik a legelterjedtebb munkaforma a megyében?**

— Húsz csoportunk kereskedelmi tevékenységet véggez. Mondanom sem kell, ezekben az iskolaboltokban minden tanszer megvásárolható, ami a kereskedelmi forgalomba kerül, tartanak élelmiszert, egyéb cikkeket. Igen eredményesen dolgoznak kisállattenyésztők.

— **Mi jellemzi a főntartó áfészek és az iskolai csoportok kapcsolatát?**

— Sok példa bizonyítja, hogy ma már nem csupán a gazdasági ügyekre szorítkozik. Sándorfalván zenekar,

Kisteleken kórus, Makón irodalmi színpad működik szövetkezeti támogatásával. Maroslelén, Üllésen, Deszken néptáncosok jeleskednek. A MESZÖV- és a TESZÖV-kupákön részt vehetnek a diákok is.

— **A jövő feladatai?**

— Nem a taglétszám növelésére törekszünk elsősorban, hanem valós, minőségi munkára. Ennek érdekében az áfészek ifjúsági bizottságainak, a szövetkezeti politikai felelősöknek az eddigi célkitűzésünk a mozgalom népszerűsítése, a tagszervezés és a tagok megtartása.

A legjobb könyvterjesztőket jutalmazták a tegnapi tanácskozáson. Kiváló teljesítményükért a szegedi Horváth Mihály Gimnázium, a makói Erdei Ferenc Szakközépiskola és a kisteleki II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola szövetkezeti csoportja.

M. E.

új film

Gandhi

Színes, szinkronizált, kétrészes indiai—angol film. **Louis Fischer** **Gandhi** címe könyve alapján írta: **John Briley**. Fényképezte: **Billy Williams** és **Ronnie Taylor**. Zene: **Ravi Shankar**. Rendezte: **Richard Attenborough**. Főbb szereplők: **Ben Kingsley**, **Candice Bergen**, **Roshan Seth**, **Rohini Hattangady**, **Athol Fuard**, **Edward Fox**.

Egyre többet gondolok **Mahatma Gandhirra**. Milyen jó lenne megismerni. Megtudni, mi minden rejtőzhetett ebben a félelmetesen nagy hitű, rettenetesen elszánt, rendíthetetlen kis nagy emberben, aki olyan szellemeket ihletett drámaírássra, mint **Németh László**, olyan, szinte kiábrándult-frivol (és ráadásul angol!) írók ("egy megtérésre", mint **Aldous Huxley**, egy parázsló hitű regénnyel (*A vak Sámson*) — és milliókat szinte elképzelhetetlen mértékű, feltétlen érzelmi-eszmei azonosulásra. **Gandhi** neve fogalom-má lett, az általa képviselt erőszakmentesség pedig jóllehet kétes gyakorlati értékű, de rendkívül hatásos eszménnyé, mindmáig. **Gandhi** már csak azért is érdemes egyre többet gondolni, mert a világ mai, túlzottan sok reménykedésre nem éppen sok okot szolgáltatott: állapota igenis a mindenkor heroikus profétákra, az erős hitűekre, az "indianság" ügyű ellenálló profétákra irányítja a figyelmet. Azokra, akik a cinizmus és az atomos elnyomás természetes, mértékteljes erkölcsi hit-telleggel rendelkező ellenpontjai. Ha úgy tetszik, a fajtánkba vethető remény hűs-vér megtestesítői.

Es most itt van egy — mereteiben, céljaiban, a technikai kivitelezés eszközeiben — nagy film, nem kevesebb, mint nyolc Oscar-díj birtok-

kosa, továbbá főszereplőként egy pompás, a testi hasonlóságot totális szerepazonosulással és —értelmezéssel— ötvözni képes színész, **Ben Kingsley**, együttesen egy világhírű produkcióval — amivel nem nagyon lehet mit kezdeni. Szomú dolog ám az ilyesmi: az életrajzi regények kétes bestseller-dicsőségére emlékeztet. Mert **Richard Attenborough** grandiózus vállalkozása, minden, eleve nagymértékben méltányolandó erőfeszítése és vonása ellenére, sajna, nem több professzionális filmes életrajznál, felszínes történelmi illusztrációgyűjteménnyel. Lazán összefüggő epizódokban szépen kronológiusan végigkíséri **Gandhi** életét, kis keretbe illesztve a gyilkossággal — ide érkezünk vissza a fiatal ügyvéd

dél-afrikai akcióitól, három óra eltelté után. Ám a megrénylő pisztolygolyója nem egy megrendítő, érzelmileg felkavaró, nagy eretnek élet-ábrázolására tesz pontot, hanem csupán lezár egy — igaz, elsőrangú — ismeretterjesztő tanfolyamot, melyből megtudjuk, hogy a Mahatma időnként egészségstrájkokat folytatott, háziszóttest viselni — jelszóval textilháborút indított az angolok ellen, elzárándokolt a tengerhez sóért, egyáltalán: keményen küzdött a maga esz-közeivel, és ritka tiszta ember vala. Csupa históriai közhely, elegáns találásban, a film második felében olykor már lebilincselő és határozó képi megvalósításban.

Még azt sem lehet mondani, hogy erről, a túlnyomórészt távoli, mélyen ázsiai, naivitásában megindító, elkövetésében csak néma főhajtásra érdemes eszmei-harci alapattitűdről nem szerezhetünk fontos, továbbgondolandó ismereteket, az indiai történelem konkrét eseményeivel párhuzamosan. Csak éppen nem erősítettem meg ama szándékomban, hogy egyre töb-

bet kelljen gondolnom **Gandhi**ra. Végig az emberről volt szó, mégis róla tudható meg a legkevesebb: miért, hogyan, mitől lett azzá, aki volt, a Nagy Lélek nagysága csak a felszínen rezgett tétován, mint puding tetején a gyümölcs. Márpedig minden nagy lélekben — a lélek lenne legfontosabb.

A magyar publicisztika első számú klasszikusa, **Bálint György** azt írta ötven éve, hogy **Gandhi** megbukott Budapesten: jó elegáns posztiséggel lesajnálták. Nos, ha akár néhányan előveszik **Németh László** vagy hasonló elmék vonatkozó műveit a film láttán — máris jobb a helyzet. Akár a film ellenére is.

Domonkos László

Az Acta Historica újabb kötete

Dr. Szántó Imre professzor újabb tanulmányt tett közzé *Keszthelyi úrbéri viszonyai a Festeticsiek földesurasága idején 1739–1848* címmel a József Attila Tudományegyetem történeti tanszékcsoportjának tudományos kiadványsorozatában.

Keszthely a XV. század elején vált mezővárossá. A település sorsát, gazdasági és társadalmi fejlődésének alakulását a feudális utolsó időszakában — lehetetlen különválasztani földesurainak a Festeticsiek hatalmától. Az uradalomban Festetics korlátlan hatalommal rendelkezett.

„A helyek egyike azon kis városoknak — írja az angol utazó, **Richard Bright** 1815-ben — amelyeket csak úgy ismernek, mint az uralkodó főúr székhelyét, aki előtt mindenki fejet hajt, akinek

mosolya megaranyozza az emberi lelet.”

A mezőváros lakói keményen szembeszálltak a földesúri hatalommal a XVIII—XIX. században a mezőváros az úrbéri terhek csökkentéséért az önkormányzat kiterjesztéséért pert indított a Festeticsiek ellen, amely 1838. november 4-én örökös úrbéri szerződéssel ért véget. Az úrbéri egyezség hatálya végül is 1848-ig tartott, amikor is a mezőváros lelkesen csatlakozva a szabadságharcához, megtagadta a tartozások fizetését. A dolgozat kiterjedt levéltári kutatások alapján, a vonatkozó szakirodalom teljes körű felhasználásával színvonalasan dolgozza fel a témát.

Szántó Imre tanulmánya nagy nyeresége a késő feudáliszkori országos és helytörténeti kutatásoknak.

Hegyi András

Ólom a levegőben

Újsághír: Holnap, szeptember 28-án Gyulán rendezik meg a III. országos környezetvédelmi konferenciát.

Hazánk első, igazán átfogó egészségügyi törvénye az 1876. évi XIV. tc., amely kimondta, hogy a levegő, a víz minden állampolgár elidegeníthetetlen közkeze. Napjainkban azonban már ezek az elementáris „javak” állapota egyre inkább vitatható. Életünk kemizálásával a vegyi anyagok tömege környezetünkben olyan mértékben elszaporodott, hogy nem kívánatos hatásának elhárítása okoz gondot. A kemizáció egészségügyi veszélyeit, okozók világ-szerte igyekeznek tagadni, mások csökkenteni. És milyen az ember? Miközben évszázadok tudományos küzdelmeivel sikerült legyűrnie az emberitő népbetegségeket, a 20. században a műszaki-tudományos haladás következményei fenyegetik a meghosszabbított életet, annak minőségét. A 20. század második felétől észlelhető természeti egyensúlybomlás napjainkra mind kitapinthatóbbá vált.

Egyik leghétköznapibb közellenségünk az ólom, amely legfőbbképpen az ólmos benzintől kerül a levegőbe, illetve környezetünkbe. Az emberi test jelenlegi ólomterhelése mintegy a természet határ százszorosra. A levegőben levő ólom jelentősen hozzájárul ahhoz a szervezetünk által felvett ólom mennyiséghez, amely abszorbeálódik bennünk. Ugyanakkor igaz, hogy a normális viszonyok között (pl. 100 évvel ezelőtt) a levegőben levő ólom egyáltalán nem játszott szerepet az ember biokémiájában. Vértünk ólomkoncentrációja jelenleg 0.15–0.25 ppm (tíz-ezred százalék). A természetes határ 0.002 ppm, és az akutan toxikus küszöbérték 0.5–0.8 ppm.

A talaj is szennyeződik ólommal, a levegőből oda-kerülve, Egyes helyeken az

autók sűrűségétől függően — a talaj ólomtartalma a normálisnak máris 2–3-szorosa. Los Angelesben mértek olyan értékeket, amelyek már megközelítik az ólomérc ólomtartalmát. A talajban levő ólom a gyökereken keresztül behatol a növényekbe, s onnan az emberbe és állatba. De az ólom még a hozamokat is csökkenti.

Hazánkban mintegy 1,6 millió gépjármű gurul útjainkon, és ezek közül körülbelül 1,2 millió személygépkocsi. Ezek évente ezer tonna ólomot bocsátanak ki a levegőbe. Tehát nemcsak a nálunknál fejlettebb országokban, de hazánkban is közeli feladatnak kellene lennie az ólomszennyezés csökkentésének. Az USA-ban máris megindult az a folyamat, amelynek eredményeként 1986-tól csak 0.03 g/liter ólomtartalmú benzint forgalmaznak. Az ottani benzín ólomtartalma jelenleg 0.3 g/liter értékű. Az ilyen nagy ólomtartalmú benzín használata oda vezetett, hogy évente az USA-ban az autók 204 ezer tonna ólomot bocsátanak ki a levegőbe, és az emberek vérében is észlelően emelkedett az ólom mennyisége.

Az ólom mellett egyéb nehézfém-szennyezőkre is érdemes odafigyelni, például a higanyra, amely csávázószerekkel kerülhet környezetünkbe, a vizekbe, onnan a halakba, a talajba. Erdekese adat, a világ higanyterhelésének egyharmada a levegőbe kerül.

A tudomány legyőzi a természetet! Ez volt eddig a műszaki-tudományos haladás célkitűzése. És most új jelszó buzdítson új feladatokra. Védni a természetet, a természetet az emberrel szemben, az emberért. A jövő legnagyobb biztosítása, hogy az ilyen tartalmú szakmai konferenciák mindenütt megértő meghallgatásra, majd együttes cselekvésre találjanak.

Bátyai Jenő